

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av kastalen vid Fellingsbro kyrka

Linderson, Hans

2012

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2012). *Dendrokronologisk analys av kastalen vid Fellingsbro kyrka*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2012:8). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

01 mars 2012

**Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2012:8
Hans Linderson**

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV KASTALEN VID FELLINGSBRO KYRKA

Uppdragsgivare: Linde bergslags församling, Box 112, 711 23 LINDESBERG Mats Svensson

Område: NV Arboga **Prov nr:** 63272-63287 ej 63280 **Antal prover/angivna träd:** 15

Dendrokronologiskt objekt: Kastal, takbjälkar, takstolar samt murrem .

Provtagningsstrategi

Vid undersökningen av kastalen gavs jag fria händer att bestämma byggnadens ålder dendrokronologiskt. Två huvudspår är brukligt att rikta in sig på i sådana fall.

Den första infallsvinkeln är att datera huvuddelen av virket, vilket ger datering av byggnaden eller byggnadsdelarnas nuvarande utformning. I föreliggande fall valdes flera av de grova bjälkarna på de olika våningsplanen samt virket i takkonstruktionen.

Den andra infallsvinkeln är att försöka datera den äldsta gruppen virke som måhända inte datera byggnaden i dess nuvarande utformning men som kan ge en indikation om byggnadens högsta ålder.

Antalet prov som behövs för att lyckas med en datering av en konstruktion eller ett konstruktionstillfälle kan variera beroende på en rad olika faktorer såsom trädslag, antalet årsringar, störningar av tillväxten (som inte är orsakade av vädrets variationer under åren) med mera. Normalt brukar vi ta fem till tio prov per bedömd konstruktionsdel om man har den möjligheten. Med lägre antal prov öka risken att dateringen inte lyckas över huvudtaget. I kastalens fall fanns det virke som i fält uppfattades komma från två till fyra olika populationer (inte nödvändigtvis olika åldrar). I en konstruktionsdel (egen population av virke) togs endast ett prov med lyckat resultat eftersom det redan i fält kunde inses att detta hade mycket goda förutsättningar att dateras, fur med 230 årsringar av ostörd tillväxt och vankant (yngsta årsringen, närmast under bark).

Provbeskrivning:

orientering: nordöstra väggen kallas här östra väggen, nordvästra väggen kallas norra väggen osv

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	ÖP= övre plan MP= mellan plan NP=nedreplan
63287	1	ÖP, östligste bjälken, oklar/ej i funktion
63272	2	ÖP, östra murremen
63273	3	ÖP, snedstötta i nordöstra hörnet
63274	4	ÖP, tass östra väggen närmast norr
63275	5	ÖP, tass östra väggen 2:a från norr
63276	6	MP, trappfot
63277	7	ÖP, takbjälke 3:e från öst
63278	8	ÖP, takbjälke 5:e från öst
63279	9	MP, takbjälke östligaste bjälken
63281	11	MP, takbjälke 3:e från öst
63282	12	MP, takbjälke 5:e från öst
63283	13	MP, takbjälke 6:e från öst
63284	14	NP, takbjälke 1:a från norr
63285	15	NP, takbjälke 2:a från norr
63286	16	NP, takbjälke 4:e från norr

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd slag	Antal år ; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Trädets Egenålder uppskattn
63287	1	Tall	92	Sp 39,W	1765	V 1765/66	110
63272	2	Tall	80;2	Sp 47,W	1743	V 1743/44	100
63273	3	Tall	78	Sp 57,W	1743	V 1743/44	100
63274	4	Gran	48;2	W	1743	V 1743/44	70
63275	5	Tall	98;2	Sp 72,W	1743	V 1743/44	120
63277	7	Tall	95	Sp 37,W	1743	V 1743/44	120
63278	8	Tall	109	Sp 45,W	1743	V 1743/44	130
63276	6	Tall	66;2	Sp 30,W	1765	V 1765/66	90
63279	9	Tall	41	Sp 28,B	Ej datering	-	70
63281	11	Tall	16	Sp>16,W	1765	V 1765/66	70
63282	12	Tall	82	Sp 32,B	1765	V 1765/66	110
63283	13	Tall	49;2	Sp 30,W	Ej datering	-	70
63284	14	Tall	97	Sp 41,B	1743	V 1743/44	130
63285	15	Tall	79	Sp 39,W	1743	V 1743/44	110
63286	16	Tall	85	Sp 44,W	1743	V 1743/44	120

Kommentarer

Två konstruktionstillfällen har daterats. Virket till takbjälkarna och övrig takkonstruktion på övre plan och nedre plan är avverkat **vinterhalvåret 1743/44**. Takbjälkarna på mellanplanet är avverkat **vinterhalvåret 1765/66**. På detta plan finns två icke daterade prov. Det är mest sannolikt att de har samma datering som de övriga på mellanplanet.

Denna stora virkesmängd är inte lätt att lagra under tak. Detta tillsammans med de entydiga dateringarna gör att träkonstruktionen är sannolikt uppförd 1744 respektive 1766. Virket är hämtat från trakten.

Diskussion

De dendrokronologiska dateringarna har inte kunnat besvara frågan om kastalens ursprungliga ålder. Många har bedömt den som flera hundra år äldre. Det måste rimligen ha hänt något senast på 1700-talets första hälft. Att mellanplanets tak och trappan (prov 6) är uppförd senare än övriga träkonstruktioner överlåter jag till andra att förklara. Prov 1, har också en yngre datering men dess funktion är oklar och kan ha en annan förklaring.

Det lyckades inte hitta några rester av äldre eller återanvänt virke. Nu med facit i hand, kan man möjligen söka ännu mer noggrant, till exempel granskades inte murremmarna på södra och västra sidan.

Hans Linderson

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891 (mobil) Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 , 0738-448812